

MEESTER
MARK

LATER
WORD IK
ZEVEN

DOE EN DENK ALS
EEN KIND

INHOUD

1.	DE DAG BEGINT	5
2.	GELUKZALIG GENIETEN	13
3.	GA ERVOOR	31
4.	STOOM AFBLAZEN	51
5.	GLUNDERENDE KOPPIES	67
6.	ANDERE OGEN	87
7.	DE MIST IN	103
8.	FLAP HET ERUIT	121
9.	GEZELLIGHEIDSDIEREN	137
10.	NAAR HUIS	153

1. DE DAG BEGINT

Ik gaap, wrijf de slaap uit mijn ogen en denk: doe mij maar een kop koffie. Het is 8.15 uur en ik sta voor de nog gesloten ingang van basisschool Het Atelier in Diemen. Nee, echt wakker ben ik nog niet. Om me heen wordt het steeds drukker. Met ouders (die evenmin topfit lijken) en natuurlijk met heel veel kinderen. En wat me direct opvalt: zij zien er helemaal niet moe uit. Integendeel!

Voor me staat een jongen te trappelen van ongeduld. Naast me duiken twee meisjes op die samen beginnen te zingen. En als ik me omdraai, zie ik alleen maar stralende gezichten. Oké, ik overdrijf een beetje. Ik zie hier en daar ook bozige of bedrukte koppies. Maar de meeste kinderen, echt, die strálen.

Op maandagochtend nog wel! Aan het begin van de week, als je nog terugverlangt naar het afgelopen weekend, zijn er vast heel wat mensen die met lichte tegenzin naar kantoor gaan. Deze leerlingen, zou je kunnen zeggen, gaan ook naar hun werk. Vijf dagen per week, van 8.30 uur tot 15.00 uur. En op woensdag part-time tot 12.00 uur.

Maar wat zijn ze vrolijk. Er wordt gehuppeld, gesprongen en hier en daar zelfs gedanst. De deur zwaait open en daar gáán ze. Wat hebben die kinderen er zin in, zo lijkt het. Zin om er samen een heel mooie dag van te gaan maken.

Een enkeling vraagt zich nu misschien bezorgd af: maar die Mark is toch niet naar school gekomen om weer les te gaan geven? Nee hoor, wees gerust. Ooit stond ik inderdaad een blauwe maandag voor de klas. Helaas bakte ik er maar weinig van. Ik verzoop in de administratie en de kinderen walsten over me heen. Binnen twee jaar hield ik dat prachtige vak alweer voor gezien.

Daarna ging ik boeken schrijven over onderwijs. Eerst over mijn eigen kortstondige avonturen als leerkracht, en al snel over de dagelijkse beslommeringen van andere juffen en meesters. Hoe lukt het hen wél om (ondanks de pittige werkdruk) heelhuids het schooljaar door te komen?

Ook deel ik op social media, in boeken, kalenders én het theater al jaren 'kinderlogica': creatieve ingevingen, grappige taalfoutjes en gevatte opmerkingen van leerlingen. Allemaal antwoorden die rechtstreeks uit de werkboekjes en schriften van leerlingen komen. Als leerkrachten of ouders iets leuks ontdekken,

maken ze er een foto van en sturen die naar mij. Vervolgens hoef ik alleen nog maar de krenten uit de pap te vissen. En één ding is zeker: dat gaat me stukken beter af dan orde houden.

In de klas was ik de afgelopen jaren dus niet meer zo vaak te vinden. Al bleek het bloed tóch te kruipen waar het niet gaan kan...

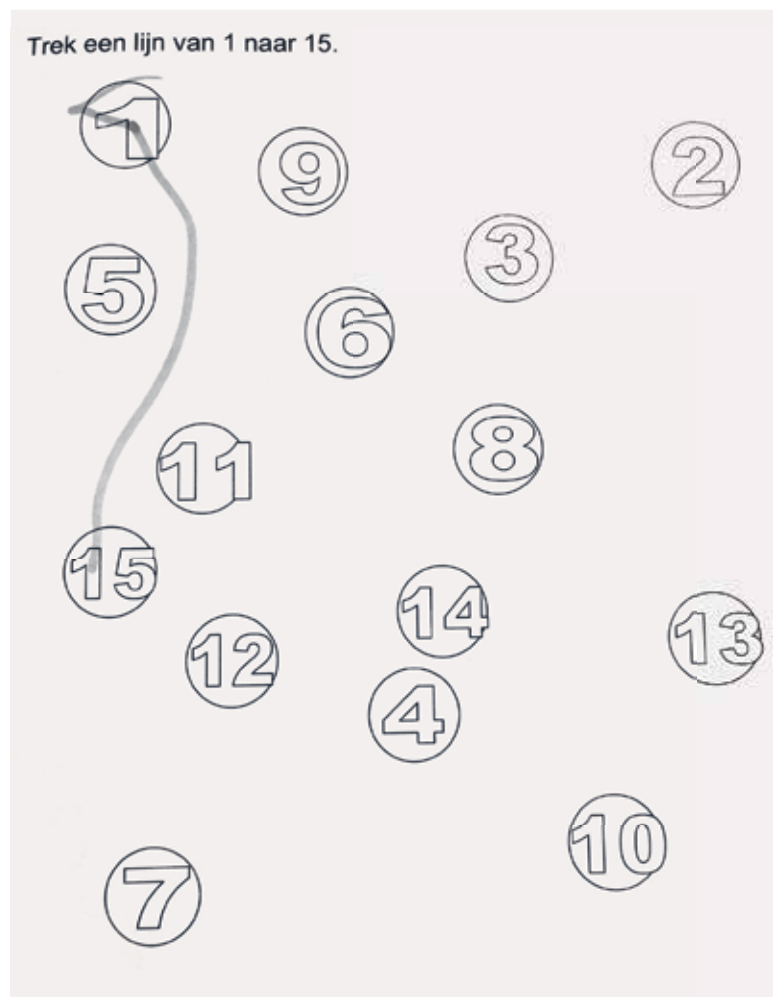
Dat zit zo. Een tijdje geleden was ik om allerlei redenen nogal gestrest. Mijn hoofd zat vol, het zat me (ik wijs nu met mijn hand bóven mijn hoofd) tot hier. Ik had behoefte aan een overzichtelijk klusje. Iets wat niet te ingewikkeld was en waarmee ik mijn gedachten kon verzetten. Zo kwam ik op het idee om al die kinderlogica-foto's die ik dag in dag uit krijg opgestuurd, een beetje te gaan organiseren.

Want op mijn computer en telefoon was door al die duizenden afbeeldingen die ik intussen had verzameld een enorme plaatjes-chaos ontstaan. Als ik daar nou eens een beetje orde in schep, dacht ik, dan leidt dat lekker af en doe ik ondertussen toch wat nuttigs.

En inderdaad: het was een fijn, rustgevend karwei. Soms moest ik gewoon even hard lachen:

Maar erg gebeurde ook iets anders. Ik ging – onbedoeld – met een andere blik naar al die taalfoutjes en andere afbeeldingen kijken. Tot dan toe dacht ik vaak: goh, wat een grappig antwoord, of wat vertederend. En ook wel eens: wat brutaal! Maar daar bleef het bij. Nu dacht ik voor het eerst: wat een wijsheid zit er soms toch in die jongens en meiden. Wat kunnen wij eigenlijk veel van hen leren. Zoals van deze leerling, die recht op haar doel afgaat:

Daar moet ik me eigenlijk eens wat meer in verdiepen, zei ik tegen mezelf. Want wat zijn dat dan precies voor dingen die wij van die leerlingen kunnen opsteken? Om daar achter te komen, onderwierp ik niet alleen mijn eigen collectie 'kinderlogica' aan nadere inspectie. Ik besloot ook weer terug naar school te gaan. Op social media deed ik een oproepje: 'Bij welke onderbouw-leerkrachten (groep 1, 2 en 3) mag ik een tijdje in de klas zitten? Gewoon, om rustig te kijken hoe het eraan toegaat.' Gelukkig mocht ik bij een heleboel juffen en meesters langskomen. Ze waren hartstikke gastvrij en zeiden: 'Gezellig, de koffie staat klaar, je bent van harte welkom.'

Zo gezegd, zo gedaan. De maanden daarop ging ik op bezoek bij scholen in Diemen, Maasdijk, Arnhem, Rotterdam, Utrecht, noem maar op. En zoals ik al schreef: niet om de kinderen te leren dat 8×8 64 is, of dat je 'ik vind' met een 'd' schrijft. In het belang van mijzelf, en zeker ook van de kinderen, heb ik me daar maar niet aan gewaagd!

Ik zat wél in de kring, slenterde over het schoolplein, of zocht een plekje achter in het lokaal. Ik sprak met de kinderen, en soms ook wat uitgebreider met hun juffen (natuurlijk zijn er ook kleutermeesters, maar ik kwam vooral juffen tegen).

Onder andere met de geweldige juf Jacomine Holleman van Daltonschool Confetti in Arnhem. Zij deelt op Instagram trouwens al jaren geweldig leuke uitspraken van haar kleuters, en ook daarvan vind je er in dit boek een aantal terug.

Als ik op bezoek kwam in een klas, had ik altijd één vraag in mijn achterhoofd. Wat kunnen wij, 'oude mensen', van al die jonge kinderen leren? Nou, een heleboel! Zoveel, dat ik besloot om er een boek – dit boek – over vol te schrijven.

Over hoe kinderen kunnen genieten en opgaan in het moment. Over hoe ze af en toe heerlijk de mist ingaan. Ruzies bijleggen, stoom afblazen en voor zichzelf opkomen; kijken met een open blik en durven zeggen waar het op staat. En over nog veel en veel meer dingen!

Met al hun wrok, eeuwig durende conflicten en vooroordelen maken volwassenen de wereld er vaak niet fijner op. De hoogste tijd dus, om weer te leren doen en denken als een kind. Daar kijkt iedereen van op!

Mark

Zo kan je het ook zien!

2. GELUKZALIG GENIETEN

Op het deksel van haar broodtrommel dartelt een eenhoorn. Erboven staat in dikke roze letters de naam van de trotse eigenaar: Lise. Ze houdt het doosje stevig vast. Zojuist heeft het meisje een houten stoeltje gepakt. Nu zit ze samen met haar 27 klasgenootjes van de Arnhemse Daltonschool Confetti in een kring – klaar om te gaan eten en drinken. Er wordt gesjord aan drinkflessen, gerammeld met bakjes en gefrunnikt aan plastic zakjes. En dan... is het smullen geblazen!

Ik zie het overal. Op elke school die ik bezoek en elke onderbouwgroep waarin ik meekijk. Wat kunnen die kinderen genieten van een bruine boterham met smeerkaas, een rijstwafel of een overrijpe banaan. Alsof ze getrakteerd worden op een puntzak vol knapperige frietjes.

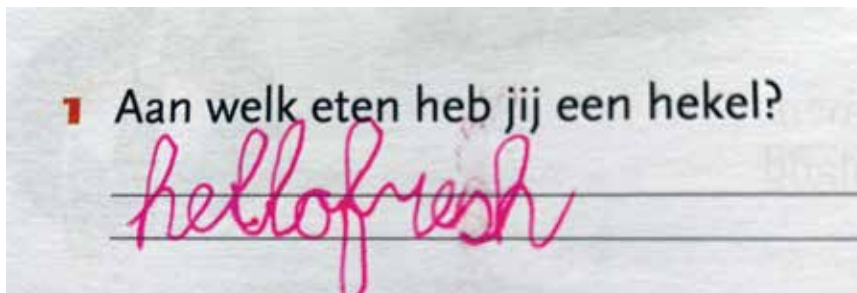
WEES BLIJ MET WAT JE HEBT

De een bijt gulzig in een BiFi-worstje, de ander prikt met een vorkje in een blokje ananas. Rozijnen, crackers en sinaasappel-partjes gaan erin als koek.

Niemand kijkt jaloers of een ander misschien iets lekkerders bij zich heeft. Iedereen, nou ja, laat ik niet overdrijven; bijna iedereen lijkt tevreden met zijn eigen portie.

Een jongen laat een blokje van een kleingesneden appel op de vloer vallen. 'Gooi dat maar weg,' wil ik zeggen. Maar voor ik een kik kan geven heeft hij het alweer opgeraapt en gulzig in zijn mond gepropt. Hap, slik, weg. Ik doe mijn best om geen vies gezicht te trekken. Goed voor zijn weerstand, houd ik mezelf voor.

Op de Confetti, in het vrolijke en knusse kleuterlokaal van juf Jacomine Holleman, grabbelt Lise gelukkig door de inhoud van haar broodtrommel. Ze pikt er een witte druif uit. Voorzichtig rolt ze het stukje fruit tussen haar duim en wijsvinger. Het lijkt wel een kostbare diamant die van alle kanten wordt bewonderd. 'Mmm,' zegt ze zachtjes en stopt hem smikkelerend in haar mond.

Op school smullen kinderen van bijna al hun eten, maar thuis ...

GENIET VAN KLEINE DINGEN

Daarna pakt Lise er nog een. Ook deze druif wordt niet meteen opgegeten, maar eerst weer secuur geïnspecteerd. Hetzelfde ritueel herhaalt het meisje met al het lekkers dat ze van huis heeft meegekregen. Minutenlang lijkt ze nergens anders mee bezig.

Haar buurman Robbie staart ondertussen dromerig naar het plafond. Hij knabbelt aan het korstje van een boterham met worst. Schuin tegenover hen heeft Aziz alleen maar oog voor zijn banaan. Die wordt zorgvuldig gepeld en daarna met kleine hapjes opgepeuzeld.

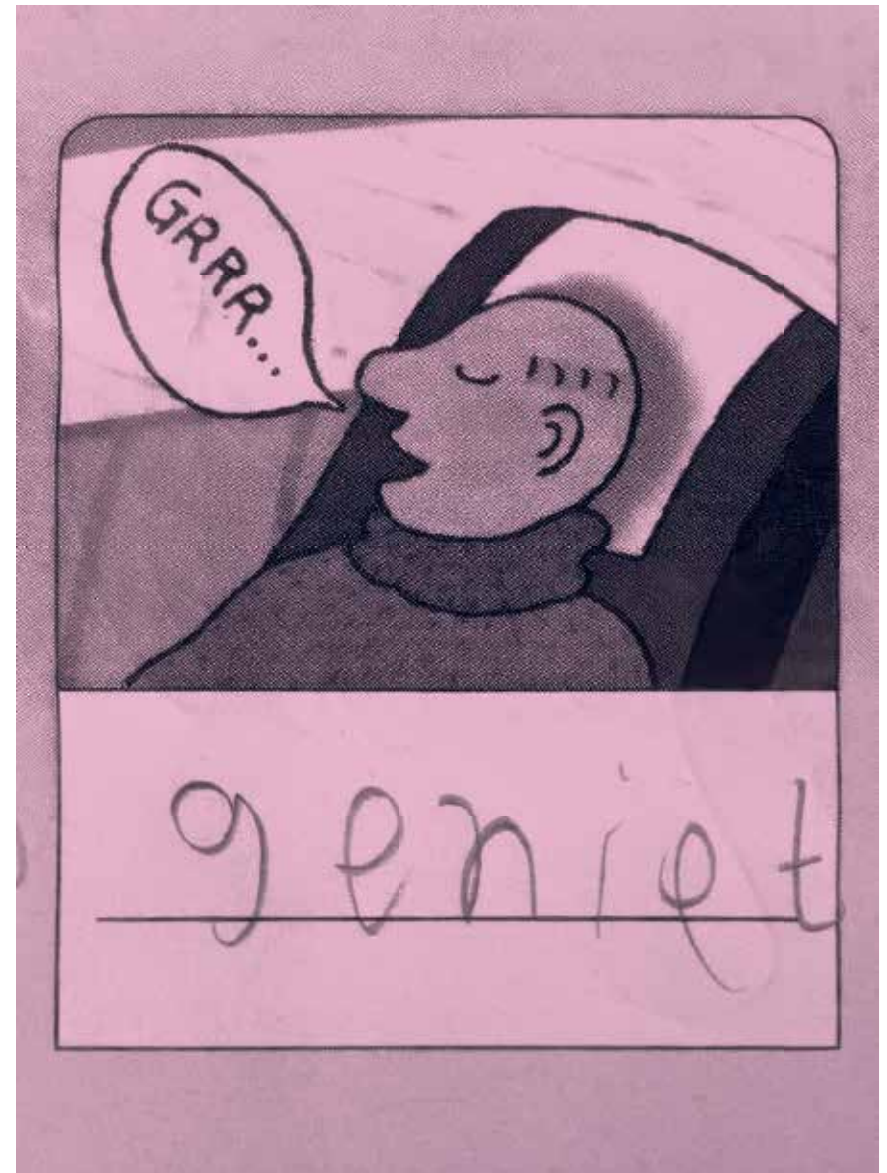

Schrijf ik net dat Lise smult van haar druiven, krijg ik deze foto. 'Niet lekker,' vindt de zevenjarige Annika dat fruit. Tja, ik moet het ook niet mooier maken dan het is. Die leerlingen vinden natuurlijk ook weleens iets hartstikke vies.

RELAX

Jonge kinderen kunnen niet alleen ontzettend goed genieten. Er valt me nog iets anders op: ze zijn ook meesters in relaxen. Natuurlijk stuiteren die jongens en meisjes af en toe opgewonden door de klas. Of rijdt een ieniemienie Max Verstappen in zijn driewieler bijna een groepje geschrokken klasgenootjes omver. Maar opvallend vaak zijn kleuters heerlijk aan het ontspannen. Tijdens het eten. Of als ze...

- in de bouwhoek prutsen met bubbeltjesplastic. Je kunt er iets moois van maken, maar die doorzichtige noppen ook eindeloos veel keer kapot drukken. Dat maakt zo'n fijn geluid!
- frunniken aan het klittenband van hun gympen terwijl ze naar een oude aflevering van het Schooltv-programma *Koekeloere* kijken. En keihard lachen als een van de personages een scheet laat.
- het haar van hun juf kammen met een grote roze borstel.
- stampen door een modderplas. In een van mijn favoriete Facebook-filmpjes spettert een groepje Canadese peuters (groene overalls, geel hesje en een beige hoedje) zo vrolijk in het water dat je spontaan mee wilt springen.
- in hun neus pulken en het aangekoekte snot dat eruit komt zonder schroom in hun mond stoppen. En doorslikken.

Deze meneer snurkt. Dat zag de leerling die zich over deze opgave boog misschien ook wel. Maar wat haar (of hem) vooral opviel: hij is heerlijk aan het genieten! Toen ik nog eens wat beter naar de tekening keek, dacht ik: ja, daar heeft dit kind groot gelijk in!

VERGEET DIE DURE RETRAITE

Ontspannen lijkt kinderen veel makkelijker af te gaan dan volwassenen. Moet je ons zien ploeteren om een beetje 'zen' te worden. We wandelen de Camino, boeken spa-dagen, of gaan – zoals een vriendin van mij deed – op een peperdure retraite in Sicilië. Daar zat ze dan, zwetend als een otter boven op een berg. 'En ik had me toch een heimwee.'

De paar keer dat ik zelf op een yogamatje belandde, werd ik voortdurend afgeleid.

- 'Ping' – zou dat dan toch dat berichtje zijn waarop ik al een tijd wachtte?
- Hè, wat heeft die trainer van die mindfulness-app een vervelende stem.

Eenmaal in de kleermakerszit schoot er direct kramp in mijn benen en hield ik mijn poging om héél even een met het universum te worden alweer voor gezien.

Nog zo'n geniet-expert!

LAAT JE NIET GEK MAKEN

Nee, dan dat gespuis uit de onderbouw. De jongsten zijn pas vier jaar, gaan nog maar net naar de basisschool en zitten met twintig of dertig andere jongens en meiden soms hutjemutje in een krap lokaal. Alsof dat niet stressvol genoeg is, hebben ze ook nog een juf of meester die de hele dag door van alles en nog wat van ze wil. Maar daardoor laten ze zich niet gek maken. Integendeel.

Als je wilt zien hoe je eindelijk in het hier en nu raakt, en dat langer dan drie tellen blijft, neem dan eens een kijkje in de wondere wereld van de basisschool. Vooral kleuters gaan volledig op in het moment. Bijvoorbeeld als ze aan het klieren zijn. Met verf, klei, wasco, ecoline, of een simpel bakje behanglijm. In de groep van juf Jacomine leefde een leerling zich pas helemaal uit met zo'n ouderwets 'potje plaksel'.

'Met stiften had ze eerst wat zitten tekenen. Toen zag ze een paar kwasten liggen en dacht kennelijk: hm, misschien kan ik daar ook wat leuks mee doen?' Nou, dat kon ze zeker.

ROMMEL ZONDER PLAN

Het meisje doopte een kwastje in het potje plaksel en ging daar haar stift-tekening mee te lijf. Opeens gebeurde er iets bijzonders. 'Alle kleuren liepen door elkaar. Wat moet dat een ontdekking zijn geweest!' De kleuter deed er nog een klodder plaksel bij, en nog een en... 'Het werd één grote, kletsnatte smurrieboel.' Jacomine keek er van een afstandje naar. Bijna zei ze: 'Wat doe je nou?' Maar de juf hield zich in. 'Ik heb haar lekker haar gang laten gaan.'

Een plan had het meisje niet, denkt ze. 'Maar van die rotzooi heeft ze wél twintig minuten intens genoten.' Al komt ook in groep 1 en 2 aan zulke mooie dingen vroeg of laat een eind. 'Want ze moest de boel natuurlijk wel zelf opruimen.'

FOCUS

En ik maar denken dat die kinderen van tegenwoordig zo snel zijn afgeleid. In de kleuterklassen waar ik aanschuif, valt dat reuze mee. Ik word met mijn neus op een confronterend feit gedrukt: de meeste leerlingen van groep 1 en 2 kunnen hun aandacht er langer bijhouden dan ik. Terwijl ik alweer drie keer op mijn telefoon heb gekeken (hoe laat is het, gebeurt er nog wat op mijn Instagram-pagina?) spelen Gijs en Jasmijn onverstoord verder in de huishoek. Ze lopen rond op klakkende hoge hakken, telefoneren met elkaar, bakken een pizza en dekken hun baby in de wieg toe. 'Laat jij straks nog even de hond uit?' vraagt Jasmijn. Jacomine: 'Die zijn daar zo drie kwartier mee zoet. En als ze de tijd kregen, nog veel langer.'

VERGEET DE TIJD

De tijd, daar ben ik me continu bewust van (als ik een blik in mijn agenda werp, een deadline probeer te halen, of denk: niet te laat naar bed gaan, want morgen...). Maar in de onderbouw, en vooral in de kleutergroepen, lijken kinderen die soms compleet te vergeten.

Als dat gebeurt, is het de moeite waard om goed op te letten. Want dan krijgen die jongens en meiden vaak indrukwekkende dingen voor elkaar. Met Magna Tiles, kleurrijke kunststoffen tegels met magneetjes in de randen, stampen ze huizen, bruggen, wegen, kastelen en zelfs complete steden uit de grond. En van houten blokken wordt een prachtig parcours aangelegd voor razendsnel rondkruipende speelgoedkevertjes.

Sophie (6) doet iets wat wij misschien ook wat vaker zouden moeten doen: ze leeft in het 'nu'. Dus hoe kan ze dan al weten of ze later arts wordt, astronaut of heel iets anders? Alles op z'n tijd. Eerst maar eens zeven worden (en veel pizza's en taartjes eten).

LAAT HET GEWOON GEBEUREN

Jaloersmakend vind ik het, hoe kleuters opgaan in waar ze mee bezig zijn. Wanneer was de laatste keer dat ik me met een opgeruimd hoofd zo goed kon concentreren? Kleuters plannen geen piekerkwartiertjes of stilteweekends om dat voor elkaar te krijgen. Soms krijgen ze van de juf of meester een zetje in de goede richting. Verder... overkomt het hun gewoon.

Dat ontdek ik al een halfjaar eerder, als ik op een tintelend frisse ochtend in februari voor het eerst op pad ga voor dit boek. Ik rijd naar Haarlem, want daar werkt juf Sandra Hogeweg. Zij geeft les op de grootste en volgens haar ook leukste basisschool van Haarlem: Ter Cleeff.

Als de deuren van het prachtige, klassieke gebouw uit 1929 om 8.20 uur opengaan, loop ik samen met de leerlingen en een paar plukjes ouders naar binnen. Ik merk direct dat het een tijdje geleden is dat ik een basisschool bezocht. Aan het vrolijke geklets en gebanjer door de gangen van al die krioelende kinderen moet ik weer even wennen. Wat een herrie, denk ik.

LUISTER NAAR EEN SPANNEND VERHAAL...

Sandra is juf van een van de maar liefst zeven kleutergroepen van Ter Cleeff. Wat gebeurt er met een licht overprikkelde schrijver die op bezoek komt in haar gezellige, drukke klas? Hij gaat met een kop koffie op een krukje zitten, kijkt rond, spitst zijn oren en merkt tot zijn eigen verrassing dat hij al snel weer is gekalmeerd.

Wat wonderen doet, merk ik, is luisteren naar een spannend verhaal. Sandra leest voor over Aadje Piraatje. Kleuters die elkaar

net nog in volle vaart achtervolgden, luisteren nu aandachtig. Ieder op zijn eigen manier.

Hugo neemt kaarsrecht plaats op zijn stoel en legt zijn handen deemoedig op zijn knieën. Esmee kruipt geruisloos naar de juf toe, en stopt pas als ze vlak bij haar zit. Eduardo hangt in de vensterbank en Jinte wringt haar lichaam op geheel eigen wijze in een aantal bochten, tot ze eindelijk haar favoriete ontspanningshouding vindt: onderuitgezakt in een halfvolle doos met blokken.

... EN GA OP IN EEN ANDERE WERELD

Aadje Piraatje brengt de kleuters (én mij) naar een andere wereld. Tien minuten lang gaan we op in een avontuur. En daar, besef ik later, knapt een mens de rest van de dag van op.

Hetzelfde gebeurt op Het Atelier in Diemen, in de kleutergroep van Zhané Westbroek. Ook hier laten de kinderen zich betoveren door een verhaal. Een waargebeurd verhaal nog wel, over de voorjaarsvakantie van de juf.

Zhané was toen met haar vriend in Parijs. Daar bezochten ze een heel hoog gebouw. Als de juf op het digibord een foto van de Eiffeltoren laat zien, roept de ene na de andere kleuter: 'Ohh,' 'Ahh,' of: 'Zo hé!' 'Samen gingen we de lift in,' vertelt Zhané. 'En zoef, omhoog! Hoger, hoger, en ...' Shenaya schuift haar stoeltje nog wat dichterbij en roept: 'Juf, ik krijg kippenvel!'